

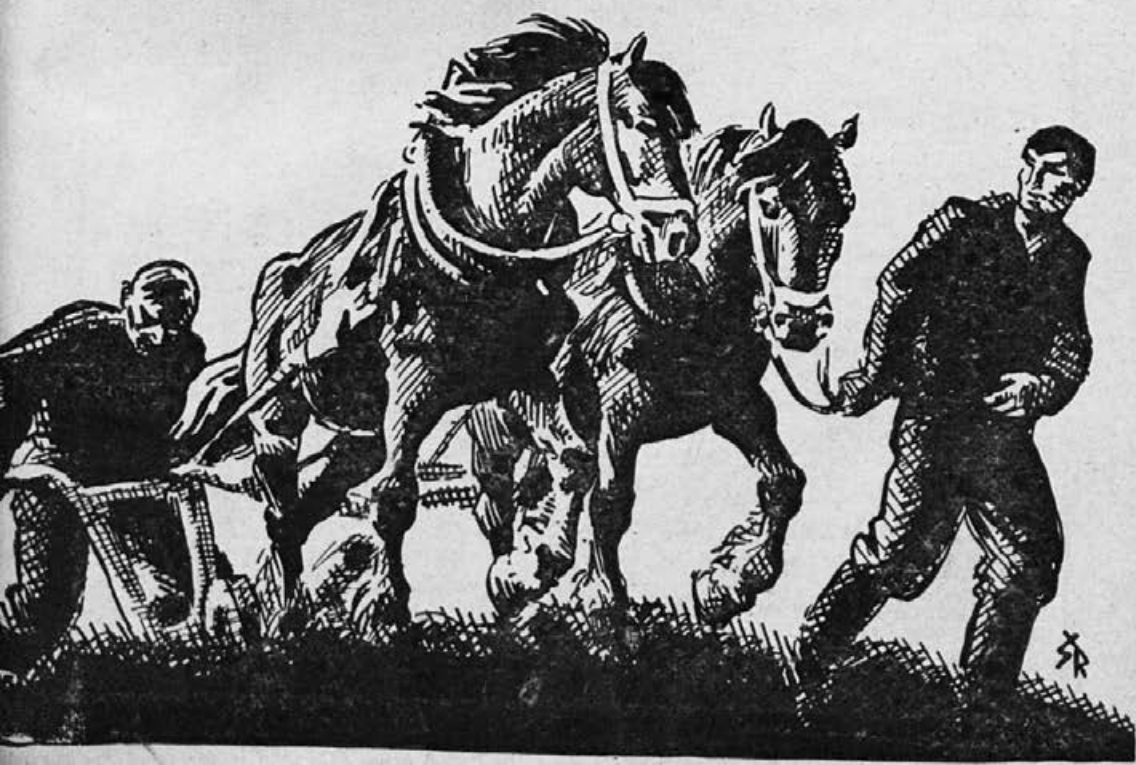
OKTOBER

Leto XV. Št. 10.

Gruda

Mesečnik za kmetško prosveto

VSEBINA

Pavel Bobnar: Jesenska pesem. — Moč duha. — Jože Kozlevčar: Čemu Esperanto Slovincem? — Ivan Nemeč: Skrb za starost. — Bog daj srečo! — Albin Podjavoršek: Pod vaško lipo. — Razlaga tujih besed. — M.: Dekleta ne silite v mesto! — Marija Brenčič: Ni več vreden... — Veličastno zborovanje kmetske mladine. — Pomembna kmetsko-kulturna razstava. — Sv. Urban. — Miško Kranjec: Pravljica o ljubezni. — T.: Zimski čas — čas notranjega obnavljanja. — Za kuhinjo. — Naš vrt. — Praktični nasveti. — Beri, misli in sodi. — Peter Rupar: Mreža bele groze. — Za prosti čas naj pride smeh v vas.

Mesečnik za kmetsko prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440
Izdaja Zveza kmetijskih fantov in deklet ● Za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uredništvo obvešča

Ta številka »Grude« se nam je radi raznih zaprek nekoliko zakasnila in prosimo vse naše naročnike in čitatelje oprostjenja!
Uredništvo.

Našim sotrudnikom.

Našim sotrudnikom. Vsem se prav lepo zahvaljujemo za poslane prispevke, ki bodo prišli na vrsto v prihodnjih številkah, ker se moramo ozirati na pestrost vsebine. Prosimo vas, da nam pošiljate prispevke vsaj do vsakega 5. v mesecu.

»Gruda«

ZA

jesensko gnojenje

priporočamo sledeče vrste fosfatnih in drugih gnojil:

Rudninski superfosfat 16%
Fosfatno žlindro 6/10/18%
Kostno moko 30%
Kalijevo sol 40%
Apnenčevo moko —

katere ima stalno na zalogi po najugodnejših cenah

Tovarna

**kemičnih izdelkov
v Hrastniku, d. d.**

CELJE IN HRASTNIK

Opozarjamo tudi na
HRASTNIŠKO KLAJNO APNO
za krmljenje domače živine

Največji slovenski denarni zavod

Mestna

**HRANILNICA
LJUBLJANSKA**

Lastne rezerve
nad Din 26.000.000.—

Vse vloge izplačljive brez omejitve!

Dovoljuje posojila proti
vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljana

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

10.

OKTOBER 1938.

XV.

Slovo od polja pred zimo

Pavel Bobnar:

Fesenska pesem

*Megla je legla čez poljé,
odšle so lastavice,
nebo kot sivo je morjé,
otožno moje lice.*

*Umrla pesem zadnja je,
tišina polje krije.
Kje si pomladni topli dan?
srce bolno sprašuje.*

*Življenje venomer kipi
skrivnostno in drhteče...
in duša mi zahrepeni
do večno lepe sreče.*

*Ne čakam jutra ne noči
in med ljudmi le en obraz.
Morda mi ta bo dal moči,
zapel mi pesem v mrtvi čas.*

Moč duha

Kolikokrat v življenju opazujemo ljudi, ki se nikdar ne morejo privaditi svoje osebnosti; njihov »jaz« vedno šepa, v življenju sicer lahko izhajajo ali prav ničesar ne pomenijo. Takšni ljudje so posebno zanimivi, ker zelo radi tolčejo po svojih prsih, glasno govorijo in delajo velike načrte — kadar pa pride do resnega dela — njihov »jaz« preneha in umolkne kakor da sploh nikdar niso obstojali.

Mnogi pravijo takšnim ljudem, da so brez značaja ali brez karakterja; boljše bi se reklo, da imajo slab ali ne stanoviten karakter. Najlaže označujemo takšne ljudi tako-le: so brez lastnega prepričanja, brez lastne skupne ali njim svojstvene ideje. Ljudi te vrste je zelo mnogo in predstavljajo vir vseh nesreč družbe, organizacij in narodov. Menda ni odraslega človeka, ki ni imel kakšnih stikov s takšnimi ljudmi. Vsakdo bi lahko pripovedoval povesti, zgodbe in romane o doživljajih s takšnimi ljudmi! Žal, da so dogodivščine zvezane z žrtvami in borbami, kjer se je poštenje in pravica borila z zlobo in krivico. Pošteni, značajni in idejni ljudje so garali, včasih žrtvovali tudi zadnje svoje moči v borbi za ljudstvo in narod — brez značajneži so pa rušili težke žrtve in želi sadove tujih žuljev. Koliko bi bilo manj gorjá na svetu, če bi bilo med ljudmi več močnega duhá. Koliko solzá bi prenehalo teči raz zgubane obraze, če bi moč duha prodrla v tista človeška bitja, ki držijo zemeljske zaklade v obliki bogastva — siromaštvo pa ubija najsvetlejšo človeško dostojanstvo! Vse to se dogaja radi slabosti duhá; srca so neznatna, uboga in oropana, ker jim je, vsaj mnogim, zmanjkalo duševne moči, ki je pogonska sila vsemu zdravemu človeštvu.

Žalostni so ljudje brez zdravih idej, živijo kot pokveke, ničesar koristnega ne nudijo človeštvu, so nepotrebno zlo in menda živijo le radi jedi in pijače. Dvakrat žalostni so tisti, ki širijo ne zdrave in svojemu narodu škodljive ide-

je, ker uničujejo s svojim uničevalnim delom največje vrednote naroda.

Duševna moč je merilo človeške vrednosti. Vsak poedinec, vsaka skupina samo toliko velja, v kolikor močnejša je bila duševnost, v kolikor silnejši je polet ideje, ki jo ta duševnost giblje in vodi skozi življenje. Naš kmetsko-mladinski pokret je ustvarjen na tisti močni duševnosti, ki jo je rodilo naše zdravo kmetsko jedro. Vsak, kdor pozna moč te naše ideje, moč našega duha, ne bo nikdar zapustil najvarnejše in najlepše poti v življenju. Mnogo je idej na svetu ali malo izbranih. V teh redkih izbrankah se je dvignil duh kmetsko-mladinske ideje visoko nad ves narod, da prekali in ohrani največje narodno premoženje. Kdor pozna lepoto in moč zemlje, kdor se je poglobil v njene sinove-kmete, ta bo spoznal moč tega naravnega duhá, ki z orjaško močjo ustvarja novo bodočnost vsemu ljudstvu, vsem slojem naroda!

V znamenju pravice in po moči duhá bomo cenili poedince, da bomo zamogli urediti edino naravno in dostojno življenje vsakomur, ki je vreden življenja! V pravici in resnici sloni moč našega duhá, to je oslon naše kmetsko-mladinske ideje. V tem znamenju se nam lahko vsakdo pridruži, ki ima voljo delati za dobrobit vsega naroda.

*Spotoma so d'jali,
da »Gruda« bi plačali —
vse leto sem jih spremlja,
kakor delo in pa zemlja.*

Čemu Esperanto Slovincem?*

Usoda vseh malih narodov je bila v zgodovini vedno več ali manj odvisna od sile in volje velikih narodov. Mali narodi so pogosto postali žrtve imperialističnega pohlepa velikih, ki so jih deloma pogazili, deloma asimilirali.

Danes, ko se človeštvo vedno bolj in bolj prebujata, so se tudi mali narodi začeli zavestno dati svoje tragike, da so majhni in izprašujejo se, ali je res nujno in potrebno, da morajo biti podrejeni in odvisni od velikih. Pogled v naravo in v življenje nam izpričuje, da morejo poleg velikih tvorb živeti tudi male.

Mi Slovenci smo mal narod, naše ozemlje leži na zelo perečem delu Evrope in tvori prehod na vse strani. Posebno danes se zavedamo, da je to bilo, je in morda bo še usodno za nas.

Znan je pregovor: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.« Ta izrek velja zlasti za današnjo dobo in čas, posebno mi Slovenci bi si ga morali zapomniti. Skrajni čas bi bil, da bi se združili na vseh poljih, da bi šli vsaj odslej složno v bodočnost. Slovenci moramo postati bolj zamozavestni, ponosni na svojo kulturo, na svojo zemljo, svesti si moramo biti svoje moči. Pokazati moramo, da smo enakovredni drugim večjim ali celo največjim narodom na svetu.

V dosegu teh naših bodočih stremeljenj nam more prav dobro služiti nevtralni, mednarodni Esperanto, ki je last vseh, velikih in malih. Esperanto, ki ni samo jezik za posrevanje med filatelisti in trgovsko sredstvo, kakor jih mnogo nepoučenih misli, je predvsem važen kulturni činitelj.

Esperanto je tisti, ki je v stanu probuditi našo zavest. Potom njega se moremo poglobiti v mišljenje in delovanje drugih izven mej našega tesnega okvirja. Videli bomo, da drugod ravno tako delajo, kakor pri nas, da so prilike sorazmerno iste, da so na isti stopnji kulture kakor mi. S pomočjo Esperanta bomo tudi mi pokazali v svet našo močno literaturo, umetnost, naše šege in običaje. Dvignili bomo tujski promet, kajti z esperantskimi izdajami imamo možnost prodreti v svet, ki naše lepe zemlje še ne pozna.

* Ponatiskujemo gornji članek, ki je bil objavljen v esperantskem listu »La suda stelo« (Južna zvezda).

Pa tudi svoje lastno duševno obzorje si lahko razširimo z esperantskim jezikom. Dostopna nam bo beletristična, strokovna in znanstvena literatura najrazličnejših ras in narodov sveta. Brez znanja tujih jezikov moremo prodreti v znamenitosti neznanih dežel, najti prijatelje, somišljenike, ki nam bodo pomagali z nasveti in z delom.

Kako zelo je pomemben Esperanto z nacionalnega vidika, izpričuje dejstvo, da ako rabiš v občevanju s tujerodcem mednarodni jezik, si mu popolnoma enakopraven. Dočim si podrejen tujerodcu in od njega odvisen, ako govoriš ti njegov jezik. Vzemimo samo glavne evropske jezike in nas Slovence. Če govoriš z Nemcem nemški jezik, je Nемец nad teboj. Ako pa govoriš z njim jezik, ki ni ne tvoj, ne njegov, sta si enaka. Mi esperantisti težko ločimo med seboj pripadnike raznih evropskih narodov, ki govorijo dobro in pravilno esperantski jezik.

Z razvojem tehnike so prodrli v živ jezik novi izrazi in pojmi. Te so sprejeli skoro vsi jeziki v Evropi in tudi izven nje, tako, da imajo danes živi jeziki že čedalje več skupnih besedi. In Esperanto je sinteza vsega tega, ne umetna tvorba, temveč živ razvoj. Po svojem duhu in slogu je zelo blizu nam Slovanom, saj je bil rojen na slovanski zemlji. Pa še to veliko prednost ima, da se nam ni treba mučiti z dolgoletnim študijem. Prihrani nam tudi učenje mnogih tujih narodnih jezikov.

Zato, Slovenci, oprimumo se Esperanta! Zlasti ti mladina, ki danes ne obvladaš pri vsem učenju tolikerkoli tujih jezikov, prav za prav nobenega, ti bo znanje esperantskega jezika v velik prid. V jeseni in pozimi bo zopet prilika za učenje Esperanta, otvorjeni bodo novi tečajji za začetnike. Zasludujte v časopisju objave tečajev in vpišite se v nje pravočasno in na objavljenih mestih!

Kratka pripomba k tujkam: asimilirati: vsrkati, vsesati, sprejeti; filatelist je zbiratelj raznih znamk; beletristika: književnost, leposlovje.

Skrb za starost

Naše podeželje je tako urejeno, da mali košček zemlje ne more preživeti dveh družin, stare in mlade. Po trudapolnem delu odhaja starina na prevzi-tek, dobi najskromnejši kot hiše, po-ghosto tudi kakšno klet in tam reveži umirajo in preživljajo zadnje ure življenja v največjem pomanjkanju. Tu in tam se zgodi, da se stari in mladi razumejo, v večini slučajev pa gredo nara-zen. Ako je sporazum podan, z združenimi močmi stradajo — kajti družina se množi, zemlja pa se ni povečala, ni več rodila kot prej. Še hujše pride za stare in mlade, če se mora dogovorjena prevžitnina dajati, da živijo vsak zase. Mlad posestnik, povečini bajtar in kočar, ne more dati toliko kot je v prevzemni pogodbi zapisano. V tem slučaju nastopajo žalostne in sramotne zgodbe, ki jih mi vkljub vsemu napredku trpimo, vkljub tolikokrat iztečenim besedam o dolžnostih do starih ljudi pa ničesar ne storimo za njihovo zboljšanje. Skoraj vsak človek, ki količkaj dela, ima danes neko zavarovanje za starost, edino naš kmetijski trpin, ki celo po 70 let gara in prideluje kruh človeštvu, nima za svoje trpljenje v starosti pripravljene koščka kruha. Koliko gorkih solza je zdrknilo čez razbrazdana lica naših starih mater, koliko vzdihov iz sre trpečih očetov. Grunt je bil zapisal mladini. V plačilo mora stradati — pa niti ne zvrča krivde na sina, saj revež sam nima! Z begajočim pogledom preletava stavec jablane, gleda njivice, ki jih je toliko let obdeloval in v njih pustil svojo mladost. Z gorko sladkostjo jo objema — v smrtni uri mu je to edino plačilo.

Res da, včasih bi lahko mladi gospodar pogledal malo boljše na očeta in mater, vsaj nekoliko bi lahko olajšal bolečine od dela izgaranim staršem! To je pa seveda druga plat, ki bi se morala obravnavati pod naslovom — »človeška grabežljivost«! Grabežljivi smo že v svojem bistvu — tako so nas vzgojili —

odtod tudi vse druge bolečine človeštva. Najprirodnejša dolžnost bi bila, da v tem širokoustnem napredku nekaj napravimo tudi za našo staro kmetisko mater, za našega starega kmetskega očeta. Z majhnimi žrtvami bi se lahko oddolžili in jim vsaj v poslednjih urah njihovega življenja preskrbeli najnujnejše. Na ta način bomo res postali ljudje na zemlji in kulturni narod, ker o kulturi radi govorimo! Za marsikakšno blago mora danes naša gruda v zaslepljenosti dati tudi zadnji dinar. Vrnimo torej tudi njim, preskrbimo tistega, ki jo je ljubil in negoval — to bi moral biti klic vsakega poštenega človeka!

Sedaj bi bilo treba tudi praktično obdelati vprašanje o preskrbi za starost našega kmetskega človeka. Sicer se bodo našli ljudje — predstavniki današnje grabežljive dobe, ki se bodo temu smejali — ali to ne moti. Prepričan sem pa, da se bodo našli tudi ljudje, ki bodo z mano vred razmišljali, kako najhitreje rešiti to pereče socialno vprašanje našega kmetskega ljudstva.

Kdor ne verjame, naj se prepriča. Kdor ni slišal vzdihov prevžitkarja, ne ve, kaj je revščina in umiranje. Kdor ni videl solzá prevžitkarskih trpinov, ni občutil gorjá starih kmetških ljudi!

● 61 in pol milijona dinarjev čistega dobička je imela Poštna hranilnica l. 1937, Narodna banka pa 56 in pol milijona dinarjev, od tega je dobila država 14 milijonov 700 tisoč dinarjev, delničarji pa 24 milijonov 200 tisoč dinarjev.

● Nemška vlada priporoča svojim državljanom čim večjo štednjo. Zato so se tam pojavili različni patenti, ki zlasti gospodinjam pomagajo pri varčevanju. Prijavljen je bil patent za rezanje vžgalic na 4 dele. Gospodinje si lahko kupijo strojček, ki zelo natančno lupi kožo s krompirja, in še drugega, ki odstrani preostali krompir z olupkov. Gospodinje pa hranijo v škatlah še tiste ostanke od olupkov, ker se menda da-jo še naprej uporabljati.

Bog daj srečo!*

Kmetska zveza v Ljubljani.
Št. 2116/2.

V Ljubljani, dne 20. novembra 1937.

P. n. Župni urad!

Kmečka zveza v Ljubljani si Vam dovoljuje kot osrednja organizacija slovenskega kmečkega stanu predložiti knjižico:

»Razori za setev in žetev slov. kmečke mladine.«

Naše stanovsko gibanje, ki ga živo terja družabni razvoj našega časa, je s to knjižico dobilo ideološko smer, načelno jasnost in pot do postavljenih vzorov. Prosimo, da vsebino preberete in jo daste prebrati svoji farni duhovščini. Pisana je sicer za mladino, toda bistvene ideje in načelne smernice veljajo za celoten pokret, ki ga organizira Kmečka zveza.

Morda je do sedaj bilo tu in tam kaj nejasnosti, ki je povzročila, da je duhovnik bolj od strani gledal na naše gibanje. Sedaj je nejasnosti konec. Naj bi bilo, kjer se je pojavilo, konec tudi nerazpoloženega zadržanja slovenske duhovščine, ki jo želimo imeti sredi svojega dela — kolikor ji bo mogoče — vedno pa pripravljeno vsaj s svetom pomagati in mladinsko delo nadzorovati.

Nočemo razbijati farne skupnosti. Toda v sedanjem toku družabnega razvoja je nevarno, da se razbije sama, če ne bomo vsi sodelovali, da organizatorno zajamemo čim večje množice, zlasti kmečke mladine in jo usmerimo po istih načelih. Imamo živahno mladinsko kmečko gibanje nasprotnikov (— tu je mišljeno kmetsko-mladinsko gibanje, ki ga predstavlja Zveza kmetov in deklet — podčrtalo in pripomnilo uredništvo —), ki operira s kmetstvom, a mladino vodi proč od Cerkve in njenih nauk, proč od slovenstva. Ne smemo pustiti, da se kmečki stan v svoji mladini trga iz farne in narodne skupnosti in hodi po nepravni poti. Orožje pa bomo izbili nasprotnemu gibanju le s stanovskim kmečkim pokretom po naših načelih.

* Prejeli smo gornjo okrožnico Kmetske zveze, katero radi značilnosti in zanimivosti objavljamo dobesedno z našim odgovorom vred. Gospodu župniku, ki nam je okrožnico poslal, se za naklonjenost najlepše zahvaljujemo!

Uredništvo.

Delati hočemo torej za enotnost fare in enotnost slovenskega naroda — toda na svojem polju in s svojimi sredstvi. Kmečko stanovsko gibanje je silno močno in se ustavlja ne da, pa tudi ne sme. Če ne bomo mi — bodo drugi proti nam. Mislimo, da bi ne bilo prav, če bi slovenska duhovščina stala ob strani — potem, ko je proučila vsebino priložene knjižice.

Kmečka zveza je sedaj še gmotno revna. Vendar nič ne zahtevamo za brošuro, ki smo jo poslali vsem slovenskim župnim uradom v ljubljanski in mariborski škofiji. Kdor g. gg. duhovnikov bi pa vseeno hotel povrniti stroške natisa, mu bomo silno hvaležni. Stroški so Din 3.— za izvod; plačajo naj se proti potrdilu pri Krajevni kmečki zvezi, kjer te ni, pa pri sosednji ali pa ob priliki naravnost pri centrali v Ljubljani.

Bog daj srečo!

zastopnik MKZ.

predsednik.

L. Puš, l. r.

J. Brodar, l. r.

Zakaj objavljamo to okrožnico? Radi tega, ker bi drugače nihče ne mogel verjeti, da jo je izdala Kmetska zveza, ki se vsekakor uvršča med tiste organizacije, katere stoje na strogo katoliških načelih. Čudimo se tudi, kako sta mogla to okrožnico podpisati predsednik Brodar in zastopnik Mladinske kmetske zveze Puš, kajti od njiju, ki se menda prištevata med prave krščanske može, nismo nikoli pričakovali, da bosta podpisala takšne grde in neutemeljene očitke. Če prizadeti tako pojmujejo resnico in krščanska načela, potem ima s tem dokumentom vsa naša javnost, posebno pa kmetski ljudje, jasen dokaz, kdo dela pošteno in odkrito, kdo govori resnico in kdo spoštuje krščanska načela?! Če se boste posluževali takšnih sredstev, verjemite, da vas bo duhovščina »bolj od strani gledala«, kakor sami pravite, tudi v bodoče, posebno tista, ki ne mara ločiti vernikov po pripadnosti k raznim organizacijam.

Nočete razbijati »farne skupnosti«, mi pa v interesu slovenske vasi ne želimo, da bi razbijali vaško in kmetsko skupnost. Mi tudi hočemo, da bodo vsi naši

vaščani složni in edini, ker le tako se bodo osvobodili vseh zatiralcev.

S to okrožnico pa smo nehoti dobili le veliko priznanje, namreč, da je pri nas »živahno kmetско mladinsko gibanje«, ki ga, naj še enkrat povdarimo, predstavlja Zveza kmetских fantov in deklet. Da, živahno gibanje slovenske kmetске mladine, ki se hoče osvoboditi tujih voditeljev in se hoče voditi sama, po drugi strani pa zahteva enakopravnost, svobodo in pravico in ki zagovarja — *resnico!* Vse to ste vendar spoznali in priznali, pozno sicer ali vseeno nam je v čast in ponos in v veliko zadoščenje! Saj drugače ne more biti, kajti — naša vas je zdrava in se bo zato znebila vse navlake in vse gnilobe.

Nikoli nismo zastopali težnje, ki bi bila nasprotna bistvu in čustvovanju našega kmetskega človeka. Zato je očitek, da vodimo mladino proč od Cerkve in slovenstva grdo zlagan! Če ste zapisali tako strašno neresnico, potem bi, kar se od krščanskih ljudi že lahko zahteva, objavili tudi dokaze! Šele takrat bi opravičili svoj postopek, katerega bi vam tudi naša duhovščina odobraval. Po iznešenih trditvah pa lahko vsak pošten človek uvidi, kakšno ime ste zaslužili!

Naj še ob zaključku ponovimo vaše besede, »da je kmetско stanovsko gibanje silno močno in se ustavlja ne da«. Laž in krivica pa se bo na vas samih maščevala. Bog daj srečo!

Slika
iz slovenske vasi

Albin Podjavoršek:

Pod vaško lipo

X. Veseli slovenski vinograd

Slovenska zemlja, od Goričanskega Prekmurja preko Slovenskih goric in Halož, preko Obsotelskega gričevja in Dolenjskih holmov — skoraj tja do morja, je posejana z vinsko trto. Tam, kjer ni zemlje za krompir, pšenico ali koruzo, koder je za vse druge življenjske potrebščine nerodovitna ali slabo rodovitna prst, raste kakor življenje in dobro uspeva slovensko trsje, ki rodi našemu ljudstvu božjo kapljico za veselo in žalostne dni. Slovenskega poljedelca, ki je hkrati vinogradnik, ako ga ni sovražna usoda pahnila v viničarski stan, skoraj sleherna misel potuje v vinograd:

kakor da je misel tisti stražar, ki bo odvrnil od lepo cvetočega in bogastvo obeta-

jočega trsja zapozneli mraz ali grozo vzbujačo točo ali večni dež. —

Slovenski človek je navezan na vinsko gorico z dušo in telesom... A predvsem z dušo. Ako bi se zamislili v vse trpljenje, ki je med letom obdelovalo vinograd, ne vedoč, ali bo jesen dala to, kar je skozi vse dneve življenja pričakovalo upanje, bi morali videti v kaplji vina več, kot samo navadno alkoholno pijačo. V kaplji vina bi moral človek gledati plod lastnega telesnega in duševnega trpljenja in zmago upanja, verujočega v življenje. In je tudi v resnici slovenskemu kmetu, ki poseduje vinograd, ta vinograd nekaj več od drugega polja: skoraj svetišče, v katerega stopa duša s pobožnim pričakovanjem po nečem posebnem, kojega vrhunec je enkrat edinkrat v letu morda

popolna pijanost. Je to vendarle zmagoslavje, ko je človek prebredel upanje, ki mu je potrdilo vero, da se navžije plodu svojega vseletnega trpljenja in ko ga obide, kakor da bi pil svojo lastno kri. Dobra jesen ali slaba letina dá pravi obraz podeželskemu jesenskemu veselju ali žalosti šele takrat, ko nameri vinogradnik svoje korake med težko obloženo ali prazno trsje, da pač vzame, kar mu je rodil čas.

Predeli slovenske zemlje, koder so posejane vinske gorice, se odenejo meseca vinotoka v veselo petje. Slovenski človek prav za prav nima mnogo vzrokov, da bi pel, in še veselo pel. Vendar poje. Kakor da je res, kar pripoveduje slovenska zgodba:

Ko je Bog razdal vsem narodom sveta darove, je od nekdaj še pricapljal Slovenec. Skromna duša je že takrat zamudila pravi vlak — od takrat zamujamo, kadarkoli se napotimo na vlak — pricapljal je in iztegnil roko, nastavivši klobuk. Bog se je zamislil: Nimam ti ničesar več podariti, sirota! Slovenec je zajokal. Pa se je Bog spomnil: Na, tole: Kot pridodatek vinu ti bo prav dobro služilo! In mu je dal — pesem.

Slovenci pojemo, v resnici pojemo, a pravo vsebino dobi naša pesem šele po prvi ali drugi zavžiti vinski kapljici. In pojo takrat vsi:

Mrki metafizik, od zemlje odsotni enostranski modrijan: ki mu pomeni življenje neravnovesno blodnjo za namišljenimi sencami, ki mu je življenje nerazvozljana nujnost protislovij, neke vrste sfinga, ki rešuje vse mogoče probleme tega življenja in piše debele knjige besednih ugank, da bi človeštvu boljše postlal, sam pa si ne zna popraviti niti blazine pod glavo;

zagrizeni revolucionar: ki se igra z blodnimi prividi ognja in krvi, verujoč v moč in učinkovitost revolucije, s katero da je mogoče ustvariti trpečemu človeštvu udobnejšo posteljo;

moderni demokrat, navdušen deklamator o pravicah in poslanstvu malih narodov: ki je vrhu vsega še fanatičen vernik bogastva zapadne demokracije, ki veruje v pogodbo o enakosti med veliko in malo ribo;

zaskrbljeni narodnjak: ki rešuje narod prehitrega pogina, da ustvari lepšo našo domovino, ko zraven prav dobro je in pije ter skrbi za narodovo kulturo;

pobožna duša, ki ji je odveč tuzemsko carstvo ...:

Vsi, ki jim je življenje besedovanje in slučajna mlačva prazne slame, in tisti, ki so

onemeli od udarcev tega življenja, se znajdejo v veselem vinogradu povezani z veselo pesmijo, ki je tem veselejša, čim več kapelj vina so povžili; in osebna, gospodarska, pa idejna in druga nasprotstva se živahno obnemajo in po bregu navzdol, v dolino, doni kričava, burkasta melodija:

»Mi se imamo radi,
radi, radi, radi...«

V vinogradu — ko smo zavžili prvo kapljico vinske pijače — nam je padla obveza z oči, spogledali smo kakor prva dva človeka v rajju po povžitem prepovedanem sadu, obsenčilo nas je spoznanje, morda le za hip, da je vse skupaj, vse to raznoliko bojno življenje naših glav, le burkasta igra narode, ki nas dela i tragedije i komedijante, dokler ne vrže življenje krinke z obraza in pokazemo, da smo navsezadnje vendarle samo

Človek.

Človek se napije in govori resnico.

V tej igri, v katero smo se bili v naših treznih trenutkih, vendar zmedeni od bojnih idejnih krilatice, zagrizli z vso resno silovitostjo, predstavljajoč različne slovenske vloge s tisto resničnostjo, s katero si je mogoče domisljati, da bomo z reševanjem velikih problemov preobrazili ali celo odrešili svet, smo veliki in bi v problematiki našega dela celo odrešili svet, smo veliki in bi v problematiki našega dela celo verjeli drug drugemu, da smo velik narod. Po spoznanju, ki nam je leglo na razborite duše, pa šele vidimo našo majhnost. Čutimo, da se je treba stisniti drug k drugemu, če hočemo živeti, t. j.: če se hočemo ohraniti. Je nekeje v podzavesti nas vseh kljub zasenčevanje resnice v naših treznih trenutkih veliko malodušje, katerega se sicer mnogi tudi zavedajo. Toda to malodušje je vzrok, da nismo svobodni, da je naša notranjost še vedno polna zank in spon, da gospoduje še vedno v nas hlapčevska miselnost in da se po 20

Razlaga tujih besed

letih »osvobojenja« nismo osvobodili niti lastne preteklosti. V tej zadosti dolgi dobi se nismo odrešili, v prvi vrsti odrešili niti naših krvnih tlačiteljev, narodnih odpadnikov: janičarskega **nemškutarstva**. Kdo je kriv, da rod renegatov pri nas še ni izumrl, da je čedalje razboritejši, da čedalje bolj in bolj gospoduje med nami, slovensko siromaščino, s svojo mogočno gospodarsko premočjo? Kdo je dajal tej slovenski rani potuho, da se je razrasla na vse strani? Kdo je kriv, da se je kapital nemškutarске zalege iz leta v leto množil, mnoga slovenska sirota pa je izgubila nad glavo celo svoj lastni krov? Odgovor je žalosten:

Mi sami smo vedno dajali sekiri toporišče, da je lažje sekala v naše narodno drevo in mu sekala sladkih tekočin. — Strah je, ki kuje v nas močno voljo samoobrambe in ohrambe!

Mimo vseh ogorčenih borb, ki jih v naši domovini bijemo za »ideje«, se snidemo končno v našem vinogradu, da preizkusimo ob opojnini plemenitega vina svojo telesno in duševno moč. Da precenimo svoj odpor zoper nasilje duhá in ugotovimo moč volje: v koliko bo naša dejanska sila zares sila ali le prazno besedičenje; v koliko bomo vse svoje zmožnosti združili v skupno borbo, imajoč pred sabo le sliko te naše siromašne zemlje in pustivši ob stran vso tujo navlaklo, s katero služimo drugim ali nikomur.

Meščanska romantika gleda v slovenskem vinogradu sam vrisk in veselo pijanost, pa v tej pijanosti orgije mladine in starine. Življenje je iz našega naroda ustvarilo vrsto mrkih postav, ki se razžive v prijetno veselost šele takrat, ko so malo vinjene. Življenje prikazuje v resnici naš veseli vinograd v luči neprestanih skrbi in težkega dela. Veselje je tako kratko in opoteče, kakor sreča:

Ako rodi vinograd tisto dobro kapljo, ki je bila vseletno upanje slovenskega človeka, tedaj posije iz kaplje v dušo ravno tisto sonce, ki je skozi vse leto ogrevalo trs in grozd, spreminjajoče se po zakonih prirode v sladko tvarino. Padejo obveze z oči, kaplja — sonce rodi pesem:

Slovenec poje: vsa ta naša razburkana raznolikost je dobila en zvok, eno podobo.

Naš slovenski vinograd je naš narod. Posvetimo mu vse tvorne sile v zdrav napredek, v krepak razvoj in v določen pravec:

Življenje, in naše končno spoznanje, nam je pokazalo pot, koder bo hoditi.

Tako bomo ustvarili to, po čemer hrepimo: Veselo domovino!

(Se nadaljuje)

● **Agitacija** pomeni živahno delovanje za kakšno posebno stvar, v kak poseben namen, n. pr. ob volitvah, ko je agitacija podžiganje in podpihovanje volilcev za izvolitev določene osebe. Agitator pa je tisti, ki vrši agitacijo, ki vzpodbuja in podpihuje ter širi določene nauke med ljudstvom. On pomaga širiti takšne novice in govorce, ki so n. pr. njemu, tej ali oni stranki ali kakšni skupini v prid.

● **Aktualen**. Ta beseda označuje resničnost, važnost in zanimivost. Aktualno je vse, kar je času in razmeram primerno. Ob tem času so aktualna poročila o volilnih pripravah, o razpoloženju volilcev in o volilnem gibanju sploh. Če je na kakšnem shodu ali kjerkoli govora o važnih stvareh, ki so nujne in neodložljive, potem pravimo, da smo razpravljali o aktualnih vprašanjih. Nasprotno pa nekaj ni aktualno, če časovno in po prilikah ni važno, ne zanimivo. Pri nas je n. pr. aktualno vprašanje slabih cest, nizkih cen za kmetske pridelke, brezposelnost, revščina in pomanjkanje delovnih ljudi, tajne volitve, svoboda tiska in podobne stvari.

● **Naiven** je prostodušen, preprost, nevesč, neprisiljen, neuk. Naiven človek je tisti, ki rad verjame, na katerega lahko vplivamo, ki ne razmišlja o nečem na široko in globoko. Po navadi takšni ljudje niso slabi, so pa velikokrat prevarani, potegnjeni in osleparjeni. Naivne ljudi najlažje opazujemo ob času volitev. Ti verjamejo vsaki obljubi in lepi besedi, ki jo izreče agitator, govornik ali kandidat. Kar nič ne razmišlja o takšnih trditvah in njihovem ozadju, temveč se zadovolji navadno s tem, kar je slišal. Takšni ljudje so naivni in radi njihove napake največkrat vsi trpimo.

● **Kandidat** je tista oseba, ki se poteguje za neko stvar. Kdor stremi za kakšnim mestom, položajem ali službo, je kandidat. Tisti, ki se poteguje za mesto poslanca, je poslanski kandidat. Nadalje imamo kandidate za mesta škofov, predsednikov republik, kardinalov in sličnih položajev. Kandidat, ki je pri volitvah zmagal, postane poslanec, tiste, ki so propadli, pa imenujemo bivše kandidate.

● **Asanacija** pomeni izboljšanje zdravstvenih razmer, uravnava po zdravstvenih načelih, odprava škodljivih lastnosti. Če n. pr. beremo, da se kdo poteguje za asanacijo vasi, pomeni, da hoče izboljšati zdravstvene prilike (uvesti higijenična stanovanja, stranišča itd.).

Dekleta ne silite v mesto!

V moji vasi je precej dobrih, trdnih kmetij. Če pa pogledaš na dvorišče in v hišo, se začудиš. Vrtovi so zanemarjeni, na oknih ni rož, po dvoriščih hodijo samo moški, otroci in gospodinje. Deklet ni. Tako velika družina in taka kmetija, pa nobenega dekleta? Bile so, pa so odšle služiti v mesto. Včasih je bila sramota za kmetško hišo, če so hčere služile gospodi. Danes se hči največjega gruntarja ponosno pripelje domov s pajčolanom na klobuku in baha s krasnim stanovanjem svoje gospodinje, z avtomobilom, v katerem se vozi njena gospoda, z razkošjem, ki ga sme ona gledati.

Doma ji je naenkrat vse tako umazano, povsod tako smrdi. Komaj čaka, da mine njen dvodnevni dopust, da se vrne nazaj v svoj »grad«.

Pomilovanja so vredna ta dekleta. Le kje je njihov ponos? Raje čistijo gospodi čevlje in stranišča, kot da bi delale na polju. Lepše je prenašati nočno posodo, kot okopavati koruzo. Rada požira ves teden psovke in pobira celo klofute, samo da se v nedeljo lahko spreha med lepo oblečeno gospodo s kakim zanikrnim postopačem, ki se bo pozneje bahal, kako je potegnil »neumno služkinjo«.

Opljuvati se dajo in ponižati za tistih par dinarjev, ki jim zadostuje komaj za obleko.

Ali ne bi ostale raje doma?! Toliko je dela. Tako jo pogrešajo. Po žanjice je treba hoditi daleč v hribe. Gospodinja ne zmore dela na polju in doma. Za to je vse napol opravljeno.

Za obleko bi tudi doma dobile. Ni jih samo pomanjkanje nagnalo v mesto. Nečimernost jih je prevzela. Menim, da je te gruntarske hčere spravila v mesto le želja, da bi se gosposko oblačile in našle moža z državno plačo, da bi jim ne bilo treba delati na polju vse življenje.

Dekle, ki ima gospodinjsko šolo ali tečaj, že misli, da je je škoda, da bi kmetovala še naprej. Namesto, da bi to, kar se je naučila, s pridom uveljavila doma, družini v korist in vasi v zgled,

obrne hrbet svojemu kmetškemu domu in gre hlapčevat gospodi.

Ali ni to žalostno, sramotno za vse nas. V posredovalnicah za službe čepe dekleta, razstavljeni kot blago na sejmu, med katerim izbirajo mestne gospe najboljše in najcenejše — kjer je robe preveč, je pač poceni — doma pa propada gospodarstvo, ker manjka ljudi za delo.

Dekleta, ki vam ni treba, ne hodite v mesto. Ostanite doma, kjer vas rabijo. Dovolj dela imate, dovolj jela in tudi za drugo se dobi denar. Doma toliko veljate v hiši kot drugi, enake ste med enakimi, v mestu pa ste sužnje, zaničevane in zasmehovane. Ne prodajte svoje duše za gosposke cunje! Ostanite zveste svojem kmetškemu rodu!

Marija Brenčič:

Ni več vreden . . .

*Biser pal je na smetišče;
zagrnilo
so ga saje, beli sij mu
zatemnile.*

*Lahen vetrič je razpihal
črne saje
in rosil na biser dežek
od neba je.*

*Sonce nanj zdaj svoje zlate
žarke meče,
biser v čudoviti luči
se leskeče.*

*Lep je kot krasil bi roko
mladi devi;
dragocen kot bil bi vdelan
v stol kraljevi.*

*Vendar, dokler ga zlatarju
kdo ne vrne,
ni več vreden kot smeti in
saje črne!*

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Veličastno zborovanje kmetske mladine

Občni zbor Zveze kmetskih fantov in deklet v Celju

Slovenska kmetška mladina je v nedeljo, dne 16. oktobra t. l. polagala svoj letni obračun na svojem 14. rednem občnem zboru v Celju. Dvorana »Narodnega doma« je bila zelo okusno okrašena; v sredini velika državna zastava, ki je ovijala umetniško izdelano glavo kmetskega kralja Matije Gubca. Ob straneh zastave sta se bliščali veliki štiriperesni deteljici, v sredi pa slika kralja Petra II. Levo in desno sta viseli zeleni društveni zastavi, ki se na vrhu zlivata v srebrno-belo koso. Čez vse pa je kraljeval prapor Zveze kmetskih fantov in deklet. Tudi stene dvorane so bile skrbno okrašene, zlasti je zimzelen oživiljal razpoloženje in budil mlade borce k novemu življenju.

Tovariš predsednik Ivan Kronovšek odvarja občni zbor in ugotavlja izredno pomembnost zborovanja, ki ima popolnoma jubilejni značaj. Ob tej priliki proslavljamo 10-letnico delovanja Društev kmetskih fantov in deklet v celjskem okrožju, ki so v tej kratki dobi gradila kmetško kulturo in budila kmetško mladino k ponosu in zavesti. Nadalje praznujemo 20 letnico obstoja svoje lastne države, v kateri stremimo, da bi imeli vsi kruh, pravico in svobodo. Končno pa slavimo 90 letnico odprave tlačanstva, ko je slovenski kmet dobil zemljo v svojo last in se je rešil tlake in suženjstva. Zato nam je najlepša priča celjski grad, kjer so v teh časih mogočno kraljevali celjski grofje in ki nas opominja, da se vztrajno borimo za pravice kmetskega človeka in vsega naroda. Številna udeležba na občnem zboru je najlepši dokaz, da je naša organizacija močna in disciplinirana ter bo v bodočnosti imela na ves razvoj odločilen vpliv. Nadalje ugotavlja tov. predsednik sklepčnost občnega zbora, ker je prisotnih 147 delegatov, ki zastopajo 112 društev. Za zapisničarja imenuje tov. tajnika dr. Franceta Hočevarja, za overovatelje zapisnika pa tov. Ivana Dovča

iz Šmatrnega ob Savi in tov. Valentina Terana iz Dupelj pri Kranju. Nato predlaga, da se pošlje našemu kralju Petru II. pozdravno brzojavko, katero je sprejel občni zbor z velikim odobravanjem. Tov. predsednik pozdravlja nadalje zastopnika prekmurskih Društev kmetskih fantov in deklet tov. Stefana Kumina, ker se posamezni delegati radi pomanjkanje sredstev niso mogli osebno udeležiti občnega zbora (živahno odobravanje). Dalje pozdravlja zastopnika Zveze slovenskih zadrug iz Ljubljane, njenega tajnika, tov. Dolfe Schauerja, katerega občni zbor toplo pozdravlja. Končno pa pozdravlja predsednik zastopnika Zveze kmetške mladine (Sdruženi venkovskega dorostu) s sedežem v Daruvarju in sicer podpredsednico tovarišico Jožko Hejtmankovo in tajnika tovariša Alojza Mžika, ki sta bila od vseh delegatov navdušeno in pristržno pozdravljena. Tovarišica Hejtmanková pa je prejela lep šopek rdečih nageljnov, kot znamenje večne idejne zvestobe in krvne vezi. Tovariš tajnik je prečital pozdravno pismo omenjene Zveze iz Daruvarja, kar je ponovno povzročilo vihar odobravanja in navdušenja.

Na predlog se čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora opusti.

Nato je podal predsednik tovariš Ivan Kronovšek predsedniško poročilo, ki je vsebovalo v glavnem vse delovanje Zveze in napore pri širjenju prosvete na vasi in pri

ustanavljanju novih društev. Dotaknil se je tudi vseh organizacijskih vprašanj in nalog, ki čakajo organizacijo v bodočnosti pri prosvetnem in kulturnem delu na naši vasi. Poročilo je bilo sprejeto z dolgotrajnim odobravanjem. Sledilo je poročilo tajnika tov. **Draga Košmrlja**, ki je v izvlečku vsebovalo sledeče: Zvezina pisarna je prejela v prejšnjem poslovnem letu 1879 dopisov, 2622 pa jih je odposlala. Delo se zrcali v glavnem v sledečih prireditvah: bilo je 11 večjih prosvetnih, organizatoričnih in gospodarskih tečajev, ki so trajali po 3 dni, 34 enodnevnih tečajev z istimi nalogami, 54 tekem iz kmetškega dela, 62 mladinskih zborovanj. Na vse prireditve je Zveza odposlala delegate v 106 primerih. 10 prireditev je bilo v zadnjem času radi odloka notranjega ministra odpovedanih. Nadalje so Društva kmetških fantov in deklet priredila 58 poučnih izletov, 61 prosvetnih in zabavnih večerov, 26 akademij, 728 raznih predavanj itd. Društvene knjižnice so izposodile po dobljenih podatkih 2312 knjig. Vse naše prireditve je obiskalo okrog 80.000 ljudi. Svoje poročilo zaključuje tovariš tajnik, in pravi, da smo pri tolikšnih zaprekah storili več kot svojo dolžnost. Njegovo poročilo je bilo sprejeto s posebnim zadovoljstvom in odobravanjem. — Radi odsotnosti blagajnika Zveze tov. **Jakoba Škrabarja** je podal blagajniško poročilo tov. **Milan Majcen**, ki navaja: dohodkov je bilo din 26.482.—, izdatkov pa din 49.171.—. Skupna vsota dolžnikov znaša din 27.872.—. Tovariš **Majcen** omenja izredno težko finančno stanje organizacije, ki se je morala večji del vzdrževati iz lastnih sredstev brez javnih podpor. Težave so bile premagane le z največjim naporom in samozatajevanjem. — Za nadzorstvo je podal poročilo tovariš **Jože Blaž** in predlagal dosedanjemu izvršilnemu odboru in blagajniku razrešnico, ki je bila od občnega zбора soglasno sprejeta.

Pri naslednji točki dnevnega reda so bila podana poročila predsednikov Okrožij, to je dosedanjih pododborov Zveze. Za celjsko Okrožje je poročal tov. **Tone Merslavič**, za novomeško tov. **Josip Udovič**, za ljub-

ljansko tov. **Ivan Dovč**, za ptujsko tov. **Joško Tomažič**, za krško-brežiško tov. **Stanko Iljaž** in za mariborsko tov. dr. **Igor Rosina**. Ta poročilo so bila po kratki debati sprejeta s pohvalo in odobravanjem. Pri določitvi delovnega načrta je podal obširno poročilo tov. **Ivan Nemeč**. Temeljito je razpravljalo o vseh podrobnostih splošnega delovnega načrta in načrta, ki si ga naj izbere vsako društvo zlasti za jesensko-zimsko dobo, ki se imenuje minimalni društveni načrt. Vsako društvo naj bi izvedlo najmanj sledeče prireditve: 1 predavanje, igro, poučni izlet in tekmo v kmetškem delu. Referat je vseboval tudi navodilo o načinu samoizobrazbe za naše člane in članice. Referat tovariša **Nemca** je vzbudil splošno pozornost in je bil ob zaključku deležen navdušenega priznanja.

Pri volitvah v izvršilni odbor Zveze kmetških fantov in deklet je bil za predsednika z velikim odobravanjem ponovno izvoljen tov. **Ivan Kronovšek**, za tajnika I. tov. doktor **France Hočevar**, tajnik II. je tov. **Ivan Nemeč**, blagajnik tov. **Jože Danev**. V odbor so bili izvoljeni tovariši in tovaršice: doktor **Igor Rosina**, **France Gerželj**, dr. **Viktor Maček**, **Jože Blaž**, dr. **Srečko Goljar**, **Pavla Potočnik**, **Vinko Kristan**, **Urška Miklavc** in **Josip Udovič**. V nadzorstvo tovariši: **Stanko Tomšič**, **Dolfe Schauer** in **Lojze Avsec**.

V glavni odbor so bili po pravilih izvoljeni: za predsednika tov. **Ivan Kronovšek**, za I. podpredsednika **Tine Janhar**, za II. podpredsednika **Joško Tomažič**. Člani odbora: tov. **Ivan Ocvirk** (Celje), tov. **Franc Potočar** (Novo mesto), tov. **Ivan Novačan** (Maribor, levi breg), tov. dr. **Igor Rosina** (Maribor, desni breg), tov. **Stanko Iljaž** (Krško-Brežice), tov. **Ivan Dovč** (Ljubljana), **Ivan Korošec** (Logatec), **Pavel Bezenšek** (Konjice), **Rudi Titan** (Murska Sobota).

Tovariša dr. **Srečko Goljar** in dr. **Igor Rosina** sta predložila občnemu zboru resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta in se glasi:

Občni zbor Zveze kmetiskih fantov in deklet usvaja resolucijo glavnega odbora Zveze od 15. VI. 1938. Z ozirom na čas in prilike, v katerih živimo, smatramo še za potrebno:

1. Poudariti nujnost čim tesnejšega sodelovanja z vsemi čisto prosvetnimi, po duhu sorodnimi organizacijami Slovenije, zlasti Sokolom in Z. K. D., z ozirom na splošne narodne koristi pa tudi z drugimi.

2. Poudariti, da se smatramo za stanovsko, kulturno in nacionalno organizacijo, ki je slovenska, jugoslovanska in splošno slovanska in ki v skupnem in složnem delu vidi edini pogoj za izboljšanje socialnih in gospodarskih prilik na vasi. Samo izboljšanje tega položaja pa more zagotoviti kulturni napredek, posebej še nacionalni preporod slovenskih in jugoslovanskih narodnih mas.

3. Zlasti poudariti, da naj pri nas organizirana kmetška mladina čim globlje poseže v gospodarsko in socialno delo, ki naj izpopolnjujeta načelno delo ter izobraževanje in vzgajanje vasi.

V polni meri bo to mogoče po sporazumni srečni rešitvi notranje-političnih vprašanj, ki vise kot težko breme nad vsem našim življenjem, ki postavljajo v senco pereči kmetško-socialni problem, ki nam je pred vsem na srcu.

4. Zveza kmetiskih fantov in deklet je in ostaja kulturno združenje, ki kot tako zlasti ne posega v politično udejstvovanje. Pri tem se pa vendar poziva vse, da se naj ravnajo po načelih pravičnosti in poštenja, katero načelo mora biti osnova za vsako javno delo.

Tov. predsednik prihaja na zadnjo točko dnevnega reda. Članarina in ostali prispevki ostanejo tudi za prihodnje leto nespremenjeni. K besedi se oglasi tov. Urška Miklavčeva, ki obširno govori o dosedanjem delu ženskih odsekov in o splošnem delovanju deklet v organizaciji in v javnem življenju. Kritizira malomarnost nekaterih članic, ki se ne zavedajo velike važnosti ženskih odsekov. Poziva vse tovarišice, da se združijo še prav posebno v svojih odsekih in skrbijo za vse, kar bo koristilo našim potomcem, po-

sebno pa našim dekletom v njihovem bodočem življenju. Za svoje izvajanje je žela pristržno odobravanje. Za govornico so se oglasili k besedi še številni delegati in delegatinje, ki so obravnavali razna vprašanja in položaj naših Društev kmetiskih fantov in deklet. Debata je bila zelo zanimiva in se je opazilo vsem govornikom, da so izšli iz dobre šole naših mladinskih organizacij. Pred zaključkom se tov. Ivan Nemeč v imenu občnega zbora zahvaljuje tov. predsedniku Kronovšku za njegovo delovanje in trud, ki ga je vložil pri delu v naši mladinski organizaciji in kmetškemu gibanju sploh. Kot priznanje je prejel krasen šopek nageljnov, ves občni zbor pa ga navdušeno pozdravlja. Tov. predsednik se zahvaljuje za priznanje in ugotavlja, da ne velja njegovi osebi, temveč bolj njegovemu položaju, zlasti pa kmetški ideji, oni silni ideji, ki jo vsi skupaj nosimo v srcu pod našo zeleno zastavo. Zopet je zaorilo po dvorani gromko ploskanje in vzklikanje, nakar je tov. predsednik sporočil navzočima zastopnikoma tovariške organizacije iz Daruvarja iskrene tovariške pozdrave občnega zbora, katere naj poneseta naši tovariški organizaciji. Prav tako je prosil navzočega zastopnika Zveze slovenskih zadrug, da sporoči vodstvu zahvalo za dosedanjo naklonjenost s prošnjo, da isto z razumevanjem tudi v nadalje poklanja naši organizaciji vso podporo. S toplo zahvalo vsem tovarišem in tovarišicam, ki so vse leto delovali v naših vaških organizacijah za izobrazbo in vzgojo naše mlade kmetške generacije in za vztrajno sodelovanje na občnem zboru, zaključuje tov. predsednik občni zbor in s povzdignjenim glasom poziva vse za nadaljno složno in agilno delovanje, ki naj gre v korist slovenski vasi in naši domovini.

● Nemški strokovnjaki so izračunali, da poljski škodljivci uničijo za 24 milijard dinarjev poljskih pridelkov na leto. Pričela se je borba proti tem škodljivcem in baje so tudi za to odkrili več novih patentov.

Pomembna kmetško-kulturna razstava

V Notranjih Goricah pri Ljubljani je organiziralo tamkajšnje Društvo kmetških fantov in deklet lepo razstavo v Zadružnem domu, in sicer kot uvod v proslavo 10 letnice društvenega obstoja in delovanja. Razstava je zelo skrbno organizirana in zanimiva, ker prikazuje veliko marljivost kmetških fantov in deklet. Razdeljena je na več skupin in oddelkov. V prvem oddelku so razstavljene vse vrste sočivja, semena in žita ter več vrst prav lepega sadja. V drugi skupini je zbirka kmetijsko-strokovnih knjig, revij in časopisov, med katerimi so najbolj zanimive »Bleiweisove novice« iz l. 1848. o odpravi tlake. Tu vidimo tudi razno kmetijsko orodje in stroje za moderno obdelovanje zemlje. Poleg tega so razstavljeni čebelni panji, satovje in vse čebelarke potrebušnice. Svoj oddelek imajo tudi dekleta, ki so razstavila svoje izdelke, zlasti ročna dela in je njihov trud treba še posebno pohvaliti. Za 10 letnico je društvo organiziralo na raz-

stavi poseben oddelek, ki prikazuje njegovo vzgledno delovanje. To najbolj živo pričajo številne slike, fotografije, plakati in letaki o društvenih prireditvah. Pri tem niso razstavljali pozabili svojih umrlih članov in članic, med katerimi je tudi pok. kmetško-mladinski borec tovariš dr. Janže Novak. Stene dvorane krasijo slike iz kmetškega življenja in slike gozdnih in travniških rastlin. Razstava bi bila pomanjkljiva, če bi ne bilo raznih zdravilnih zelišč in drugega, kar je v ozki zvezi z življenjem barjanske vasi. Zato je razstavljena tudi šota, ki jo kopljejo naši kmetje že dolga desetletja. Razstavo pridno obiskujejo domačini in tudi iz okoliških vasi in oddaljenejših krajev. Vsi se izrekajo o njej zelo pohvalno in priznavajo kmetški mladini, ki je organizirana v Društvu kmetških fantov in deklet, pravilno delovanje, ki stremi za tem, da bi postala slovenska vas v prihodnosti bolj srečna in zadovoljna.

Sv. Urban

Nestrpno smo pričakovali letošnji praznik kmetškega dela, ki nam vsako leto prinaša novih vzpodbud za nadaljno težko delo. V nedeljo 18. septembra smo doživeli res ne samo praznik dela — ampak tudi praznik naše kmetško-mladinske zavesti. Kdor ni videl povorke — onih krepkih koscev in brhkkih grabljic, onih prekaljenih starejših očancev, ki so skupno korakali z mladostnim zanosom, kajti pred njimi je vihrala zelena zastava z državno trobojko v znamenju novega življenja našega kmetškega naroda. S tribune je pozdravil v prisrčnih besedah tovariš Anton Simonič vso množico, zlasti pa delegata Zveze tov. dr. Rosino. V globoko segajočih besedah je Zvezin delegat govoril manifestantom in žel iskreno in toplo pritrjevanje. V imenu občine Rogoznice je pozdravil zbrano mladino kmet tov. Jože Lako ter želel društvu mnogo uspehov. O potrebi mladinske organizacije, samozavesti in

skupni borbi za naše svete pravice pa je govoril tov. tajnik Jože Zelenik. Oba govornika sta bila prav tako iskreno pozdravljena. Po kmetško-mladinskem zborovanju je bila tekma koscev. Prvo nagrado je dobil tov. Ivan Murko, drugo tov. Rudolf Murko. Pri kolesarski dirki je dobil prvo nagrado tov. Viktor Junger. Vsa prireditve je bila v znamenju izrednega navdušenja, kakršnega nismo niti sami pričakovali. Bil je to dan zmage nad temo in mračno preteklostjo, kajti vstajamo z nezmagljivo silo.

Vojnik

Pripravljamo se na zimsko delo, ki naj prinese naši mladini vse tisto, kar pričakujemo od prosvetne organizacije. V okvirju društvenega načrta pripravljamo sedaj igro in tudi vso ostalo gradivo je že pripravljeno. O delu bomo še poročali.

Poljedelski stroji
Z a h t e v a j t e

KREMŽAR

Št. Vid nad Ljubljano
p o n u d b e!

Podhosta pri Dol. Toplicah

Naše društvo se je že dolgo pripravljalo na proslavo 10 letnice svojega obstoja, ki bi se naj vršila dne 2. oktobra, pa smo jo radi odloka notranjega ministra morali opustiti. Proslavo smo izvršili samo v svojih srcih, tiho, brez hrupa. To nam novih smernic in novega dela ni pokopalo. Stopamo v drugo desetletje z namenom in trdno voljo, da bomo ob 20 letnici dosegli končno zmago naših načel in zahtev.

Št. Pavel pri Preboldu

Z veliko vnemo pripravljamo veliko dramsko delo »Veliko puntarijo«, ki bo na ta način dosegla pri nas premijero. Od pisatelja in režiserja g. Bratka Krefta smo že prejeli dovoljenje; zanimanje za to veliko igro je splošno.

Pripravite se na delo!

Ob priliki občnega zbora v Celju, v »Grudi« in ob raznih prireditvah je bilo govora o društvenem delu v prihodnji sezoni. Vsa društva morajo tekom prihodnjega meseca izdelati tako zvani »Minimalni društveni načrt«, ki ga mora vsako društvo v celoti izvesti. Vsa društva so prejela »Delovni načrt«, iz katerega sestavijo po svojih zmožnostih naprej omenjeni društveni najmanjši ali minimalni načrt, ki obsega: 1 igro, 1 predavanje, 1 poučni izlet, 1 tekmo in 1 strokovno-gospodarsko predavanje ali kaj podobnega. Vsa društva naj torej nemudoma skličejo seje, na katerih se naj društveni načrt sestavi in osnutek predloži Zvezi, ki bo izvedbo

načrta tudi kontrolirala. Društva, ki bodo sestavila večje načrte, naj pazijo, da ta načrt v nobenem primeru ne bo prevelik in bi se potem ne mogel izvesti.

Zato je važno, da se vsako društveno delo obdela v debati, ki je gonilna sila samoizobrazbe kot glavnega sredstva za prosvetno delo na vasi. V prihodnji številki »Grude« bo iznešen referat tov. Nemca, podan na občnem zboru Zveze, ki govori v kakšnih smereh naj mladina v prihodnje dela in vodi napore za preporod vasi.

Stremeti moramo, da se pri delu upoštevajo posamezne točke iz javnega, strokovnega in splošnega prosvetnega življenja. Tako bi bilo želeli, da se na strokovnem polju to zimo obdela temá o gnoju, njegovi pridelavi, sestavi in uporabi. Ako hočemo povečati naše pridelke in zboljšati pogoje za življenje, moramo gnoj in njegov pomen temeljito poznati, kar še do sedaj tega v praksi ni bilo. Istočasno se bo z ureditvijo gnoja uredilo tudi vprašanje gnojišč, zasilnih gnojišč, kjer ni mogoče napraviti vzornih, in na ta način zboljšale higijenske razmere na vasi; povečal pa bi se največji narodni zaklad, ki izvira iz gnoja! Delo v splošni prosveti je zapopadeno v programu društvenega minimalnega načrta, ki ga naj pač vsako društvo izvaja po določenem redu. Kar se da izvesti pozimi, naj se v tem času tudi izvrši; poletne prireditve naj se vršijo torej v poletju, zimske pa v zimi. Vsako delo, vsak izlet pa naj bo v zimskih večerih ali čez leto v prazničnih popoldnevih zaključen z debato, ki bo nam razbistrila um in prinesla zaželjene uspehe.

Kmetski praznik naše mladine v Bohinjski Češnjici. — Kosci in grabljice pred malico pojo našo kmetsko himno »Zeleni prapor«.

Pravljica

Miško Kranjec

o ljubezni

Resnično je vse, kar je okoli človeka, česar se ta človek lahko dotakne, ali kar lahko vidi in sliši. Vse se menjuje, spreminja na videz svoj obraz. In vendar — vse ostane isto, za vekomaj enako in isto. Še nikdar se ni v tem nič zgodilo, da bi lahko rekel: To je nekaj novega. Ne, vselej se boš spomnil in boš dejal: To je nekoč že bilo.

Samo o ljubezni kmet tega ni mogel reči. O njej ni mogel ničesar iztuhtati. Ni se spominjal, da bi kdaj živela tu gori, ni slišal pripovedovati o njej ne svojega očeta, ne svojega deda. Zato se mu je vse bolj jasnilo, da je to le bolj težka, mučna človeška bolezen; neke vrste nalezljiva bolezen. Če ji zapadeš, se ne moreš rešiti.

Ko je vso zimo tako zase tuhtal, ne da bi o tem govoril s svojo ženo, se je spomladi, ko so jablane spet cvetele, odločil in dejal Ivanu:

»Oženil se boš.«

Morda je v tem bil samo njegov strah pred pomladjo; zakaj prav pred enim letom se je zasejala bolezen v njegov dom, in bolezniki se rade ponavljajo. Zdaj se ji je hotel na ta način ogniti.

Ivan je vedel, da pride nekoč čas, ko se bo moral oženiti. Tudi to spada v red življenja na hribih. Vse pride o svojem času. Toda Ivan še malo ni mislil, da bi se oče že zdaj odločil za kaj takega. Še se mu je zdel dovolj krepak, še je vodil sam gospodarstvo in le malo je pripuščal njega, da bi pomagal. Zato je prišla ta odločitev nekam nenadno.

»Ali si me razumel?« je vprašal kmet, ko je fant samo odprl usta in ga gledal.

»Da,« je odvrnil zdaj fant. »Razumel sem.«

»No — torej, da veš. Mislim, da nimaš česa reči k temu? Z ženo pojdeva v dolino in ti najdeva ženo, kakršna bo prav zate in za naju. Nočem, da bi se takoj, ko boš sam svoj gospodar, prepirali.«

Tedaj je fant, ki se je razveselil take prilike, in ker je videl, da je oče voljan razgovarjati se, bleknil: »Dekle sem si že izbral...« Zdaj pa se mu je jezik zataknil in nič več ni mogel povedati. Zakaj videl je, kako so se očetu nasršile obrvi, kako je stisnil oči:

»Kaj si rekel?«

»Da že imam dekle —«

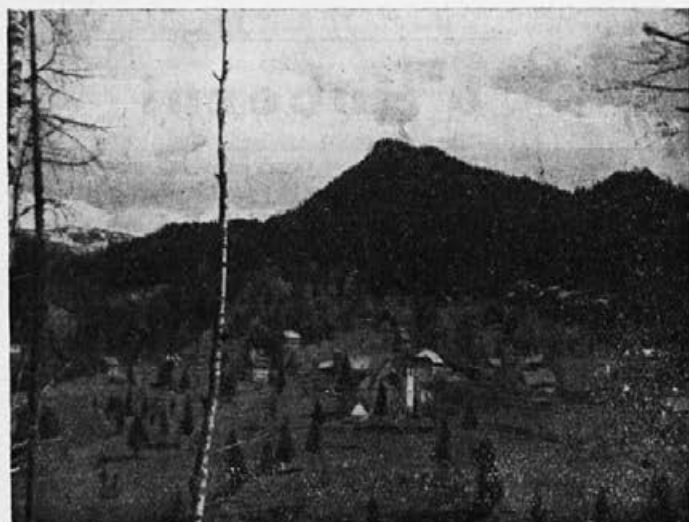
Kmet je za čas pomolčal, potem se je zasmeljal, in zdaj je fant videl, da je to nekdanji oče, sam pa je napravil veliko neumnost, ko je zinil kaj takega.

»O tem bom jaz odločal,« je odvrnil kmet trdno. »Če mi bo dekle ugajalo, tedaj nimam nič proti temu. Če pa ne, boš storil, kakor hočem jaz. Če pa ne boš tako hotel — tedaj, po tem klancu proti dolini sta šla Hedvika in Franc. Lahko greš še ti. Jaz ne bom jokal po tebi in po nikomur.«

Okrenil se je in šel. Ivan pa je bil ves rdeč v obraz. Ne, saj se ni hotel spreti z očetom in preboječ je bil, da bi storil kaj takega, kakor sta storila Hedvika in Franc. V njem je živelo nekaj drugega. Čutil je, da se je treba pokoravati očetu, ker se je treba pokoravati nečemu, kar je še več kakor oče in vse na svetu. Tu je zemlja, tu je dom, tu je živina, hlapec, dekla, tu je vse življenje in temu življenju, temu domu, tej zemlji se je treba posvetiti in se predati.

Tako se je zgodilo, kakor je hotel kmet. Z ženo sta stopila v dolino, poizvedela sta za dekle, za katero se je bil odločil fant sam. In ker jima ni ugajala, sta odšla dalje, v kraje, od koder je bila kmetica.

*Tu v hribih
je kraljeval
30 let...*

Ivan se ni upiral, ni hotel v dolino za svojim bratom in sestro. Udal se je volji svojega očeta in matere, udal se je volji zemlje in svojega doma.

Kmet pa je bil na tihem zadovoljen, da je ob pravem času in z močno voljo posegel v življenje, ki je že kazalo, da pojde po Hedvikini poti. — Pozabljena je bila Ivanova ljubezen, umrla je tiho, kakor se je prebudila. Kmet pa je stal zadovoljen ob klancu in zdaj mirno zrl v dolino: premagal jo je. Udušil je hrepenenje po svetu, po belih cestah, hrepenenje po marsičem. — Morda je bilo to potrebno, že zaradi doma, zaradi bodočih pokolenj, ki bodo kraljevala tu gori. Mogoče pa je bilo potrebno tudi zaradi njega samega... zakaj v vsakem človeku se mora to enkrat prebuditi, toda človek mora biti toliko močan, da vzdrži, da se upre. Enkrat, samo enkrat, pojdeš za vedno v dolino, a tedaj te bodo nesli, in tedaj, čeprav že mrtev, se združiš z ljudmi na farnem pokopališču. Drugače pa ne sme biti.

* * *

V bistvu pa stvar ni bila tako prijetna, tako vesela. Da je poročil Ivana, to je bilo neizbežno. S tem je rešil svoj dom, za katerega se je tako močno in tako upravičeno bal. Toda ženitev je pomenila mnogo več, kakor samo nekaj

vsakdanjega. Moral se je odreči svojemu kraljevanju. Po stari navadi je moral dati prepisati posestvo na sina in snaho. Sam pa se je moral z ženo umakniti. Imeli so majhno hišo, kamor so se že od pamtiveka umikali stari, kadar so na domu zagospodarili mladi. Ko so bili pri notarju in je kmet dal svoj križ čez svoje posestvo, tedaj si ni mogel kaj, da ne bi stopil v gostilno in — — — se v življenju zdaj drugič opil. Prvič je bilo, ko mu je oče pred tridesetimi leti, kakor zdaj on sinu, predal posestvo. Tedaj je to storil iz prevelike radosti, prešernosti in samozavesti, da je sam svoj gospodar. Zdaj je bila stvar mnogo bolj klavrna: zdaj se je vsemu odrekel. Borih trideset let je kraljeval tu v višinah in ukazoval. Borih trideset let je življenje teklo po njegovi volji in samo še Bog je vladal nad njim. Toda kakor se je moralo še včeraj vse podrediti njegovi volji, ker je sledil naravnim, starih zakonom svojega doma, tako se je zdaj tudi sam moral pokoriti tem zakonom. Ta nežnost, to sočustvovanje s samim seboj bo prešlo in jutri bo že hladno motril vso stvar.

Toda bližnji dnevi mu niso prinesli tistega zadovoljstva, ki ga je mislil doživeti. Žena je tavalala po hiši in ni našla pravega dela. Po nekaj dneh je začela

hoditi k sinu in je tam pomagala pri delu. Kmet pa je ždel v svoji hiši, stopical okoli čebelnjaka, postajal in se kadarkoli zazrl nekam po okolici. Še so stala okoli njega polja, še so borovci pošiljali prijeten hlad in nudili gosto senco, po zraku so letale čebele, letali so metulji in lastovke, vse je bilo kakor prej... in vendar, velika, osnovna sprememba je nastala v vsem življenju. Nič več ni kmet čutil v sebi tistega velikega zadovoljstva, nič več ni bilo nekdanje samozavesti. Saj ni bil več kralj nad vsem tem življenjem, nad njivami, nad živino, nad gozdovi. Začutil je svojo majhno pomembnost v tem velikem stvarstvu. Čmrli, ki leta od cveta do cveta, ima svoj poseben pomen, v čem pa je njegov pomen večji? V ničemer. Tu bo ždel do smrti, ogrebal bo čebele, jemal jim bo med, sprehajal se bo med njivami, pohajkoval bo med gozdovi, samo nikjer ne bo našel pravega izraza svojemu življenju. Kadar kmet preda svoje posestvo, je kakor posekan hrast. Ni sicer suh, zgodi se celo, da spomladi požene mladike, toda nikdar več ne more rasti.

Vendar pa ni hotel in tudi ni mogel, da bi to pokazal ljudem. Prav malo se je brigal, kako sin gospodari. Sicer pa je to lahko sklepal po poljih: stopiš na njivo in že spoznaš njenega gospodarja. Tudi je lahko sklepal, ali sin uvaja drugačen red pri hiši in na polju, kakor ga je imel on, in kakršen je bil v navadi vse življenje tu gori.

Ženo pa je nekoč vendar le moral pokazati. Dokaj dolgo je gledal mirno, da pohajkuje k sinu, da tam dela in da se izogiblje njemu, kmetu. Vedel je dobro, da ji je dolgčas in uhaja zaradi tega. Nekoč ga je pa le razsrdilo in dejal ji je:

»Rad bi le vedel, kaj te miče tam.«

Žena se je ozrla po njem. Nikdar ji ni ničesar branil; sicer tudi ni nikdar ničesar takega ukrenila, toda to jo je nekoliko le zmedlo. Dejala je:

»Tako hodim tja. Malo jima pomagam... in Ivan me je prosil, Ana še ni vajena vsega.«

»Dolg čas ti je, vem,« je zagodrnjal. Tedaj se je preplašila. Saj je bilo nemara res tako, čeprav sama ni vedela vzroka temu, da ni mogla tu ves dan v brezdelju posedati.

»Ne, zakaj naj bi mi bilo dolgčas,« je odvrnila negotovo. »Sicer pa, če mi sliš, da ne smem tja, pa ne pojdem.«

»Lahko greš, nisem ti branil. Ampak, pomisliti bi morala, da ti tam nimaš več ničesar.« Rahlo je prebledela. Sicer pa je bila to kruta resnica. Tisto, kar jima je Ivan moral dati kot izgovorjeno, sta dobila ne da bi jima bilo treba tam delati... in naposled bi kmetica lahko uvidela, da ni posebno dobrodošla pri novi gospodinji, ki jo prenaša samo zaradi tega, ker si še ni pridobila dovolj velike oblasti v hiši. Pa že zdaj so se pojavili često majhni spori med njimi, za katere pa kmet, ki ni šel tja, ni mogel vedeti.

Kmetica je hodila še dalje k sinu.

Tedaj se je prikazal v hribih Franc Žumer. Ni napravil vtisa, da se mu slabo godi. Nasprotno, po obleki so lahko presodili, da mu je dosti dobro in to je kmeta nekoliko ponarilo. Zakaj prepričan je bil, da se bosta i Franc i Hedvika

In končno je lahko pohajkoval po pašnikih in gozdovih...

nekoč sestradana vrnila in ga prosila milosti. Toda Franc ni kazal nikake sporjenosti. To je bilo sklepati po načinu, kako je pozdravil svojega očeta.

»No, ste že v kotu?« je dejal in nekaj posmehljivosti je bilo v tem.

»Če sem, sem po svoji volji,« je odvrnil kmet.

»Da. Za vsakogar pride njegov čas. Še hrast, ki je tako trdoživ, nekoč ostari in se suši. Vendar, za svojo osebo sem bil prepričan, da ne boste predali pred svojo smrtjo kmetijo iz rok. Ali nimate občutka, da ste kakor kralj brez kraljestva?« To je bilo res posmehovanje. Zato je kmet molčal. Povrhu je bilo v tem mnogo resnice.

»Ali si se prišel posmehovat? Tedaj ti povem, da lahko greš, odkoder si prišel. Za to, kar delam, sam odgovarjam. Sam vem, kaj naj napravim in ne potrebujem nikakega poduka.«

»Ne, to je vaša stvar. Malo me briga. Prišel sem zaradi svojega deleža. Rad bi vedel, kako ste ukrenili. To vendar priznate, da sem vaš otrok?« Stari je samo nekaj stisnil ustnice, sin pa je nadaljeval. »Zato mislim, da mi nekaj kljub vsemu pripada. Dolgo sem vam delal kot hlapec. Že to mi lahko plačate.«

Kmet je bil pri volji, da bi sinu odprl duri in mu pokazal pot po klancu navzdol. Naposled pa je vendar dejal: tvoja dota. Upam, da ne boš razočaran.

»Pri Ivanu se oglasi. Tam te čaka kakršen delavec si bil, tako sem te plačal. Zdaj ti nimam več česa dati.«

»Prav, kakor ste odločili, je dobro. Odšel sem, ne da bi vas česa prosil. — Tudi Hedvikino bi rad dvignil in odnesel. Pravi, da noče priti sem gor.«

Kmet ni rekel ničesar.

Ko pa je Franc odšel k Ivanu, se ga je kmalu lotila najprej globoka jeza. Kmalu za tem pa je čutil, kako brezpomemben je, kako brez vsake moči. Kaj naj ukrene proti svojima otrokoma? Zapustila sta ga in še na misel jima ne pride, da bi se pokesala. Ko pa je še dalje premišljal o tem, se je nenadoma zavedel,

da je zdaj tudi sam podoben svojima otrokoma Hedviki in Francu. Tu na tej kmetiji ni prostora za več ljudi, tu lahko živi en sam gospodar, en sam kmet, vsi drugi pa se mu morajo pokoravati, ali pa oditi v dolino.

Preden je Franc odšel, je prišel h kmetu in se poslovil od njega. »Ni treba, da bi zlo mislili o nama,« je dejal fant. »Saj zdaj smo si v nekem pogledu res enaki.«

Ko je fant odhajal in ponudil kmetu roko v slovo, si ta ni mogel kaj, da mu je ne bi stisnil. Potem je stal ob oknu in zrl po klancu nizdol: tam globoko v zarezi, porasli z drevjem, podobni nekaki strugi, kjer se je vil klanec, je tonela Francova postava. Daleč spodaj, stisnjena z dveh strani od hribov je ležala dolina s faro, z belimi hišami, s cerkvijo; bela cesta vodi na jug in sever, v širni svet. Nekje v tem svetu so velika mesta, nekje je morje z ladjami, vse mogoče stvari so na svetu. Toda že iz doline sem gor je tako zelo daleč, kaj šele iz sveta.

Ko je Francova postava utonila za ovinkom, tedaj je kmet vedel, da se več ne bosta srečala. Obšel ga je čuden občutek, občutek po izgubljeni sreči, po nečem, kar se ne bo več nikdar povrnilo, ker se ne more vrniti.

Čudno, tudi to ga ni razžalostilo, celo to ga je pustilo tako hladnega, tako mirnega. Kakor bi si hotel reči: Tako mora vse to biti; ni mogoče, da bi bilo drugače. Čutil je, da ima tudi zdaj prav. Tedaj je prihitela žena in mu povedala, da čebele rojijo. Pohitel je ven, preden pa je mogel kaj ukreniti, da bi jih ustavil, se je roj že dvignil, poslednje čebele so se še vrtele okoli jablani, potem pa je videl, kako je roj letel proti dolini. Gledal je za njim, dokler mu ni sled zamrla v sinjem zraku, potem si je pa dejal: »Še čebele hočejo v dolino.«

Nekaj mučnega je leglo nanj.

(Dalje prihodnjič)

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

T.: **Zimski čas – čas notranjega obnavljanja**

Še nekaj tednov, pa se bomo tudi kmetški ljudje za kratek čas spočili in naši udje si bodo nabrali novih moči za delo v prihodnjem letu. Tudi duševno se bomo hoteli razvedriti, saj smo se med letom le ob redkih prilikah sprostili za nekaj trenutkov.

A morda bi nam kdo štel razvedrilo v zlo, češ, tožite, da so časi težki, a nihče vam ne bo pomagal, če si sami ne boste. Ali pa si boste tudi znali? Kako bi n. pr. me dekleta odgovorila na taka vprašanja?

Prav kmalu bomo stale ob lastnih ognjiščih in bomo morale gospodinjiti ter vzgajati otroke. Ali se čutimo že dovolj pripravljene, da bomo kos tej nalogi?

Ali znamo dobro kuhati, četudi imamo malo sredstev na razpolago in smo dovolj poučene o zdravi prehrani, o obdelovanju vrta, pridelovanju mlečnih izdelkov, kokošjereji itd.?

Ali znamo lepo krpati, sešiti vsaj najpotebnejše perilo, popravljati stare obleke, plesti in kvačkati volnene stvari zase in za družino in vesti preprose narodne vzorce, da si okrasimo dom?

Ali se kaj razumemo na to, kako se moramo ravnati, da se bomo čim dalj ohranile zdrave in sposobne za delo? Ali vemo, kako se pravilno neguje male otroke in ali moremo nuditi vsaj prvo pomoč pri nesrečah in neugodnih?

Svoje sinove in hčerke bomo morale vzgojiti v take ljudi, da se bodo znašli v življenju vselej na pravem mestu. Kako bomo to storile, ko se tako malo zanimamo za dogodke v svetu in se največkrat niti same ne znajdemo. Svojim otrokom ne bomo znale odgovarjati na vprašanja, ki jih bodo zanimala, pa se bodo potikali drugje in celo zašli v slabo družbo. Že samo zato, ker bomo odgajale vso mladino našega naroda, bi se ne smele zanimati samo za domače ognjišče. Tudi tega ne bi smele dopustiti, da bi samo drugi odločali o usodi otrok, ki jih bomo rodile in vzgajale. Priboriti bi si morale pravico, da bi tudi me ob strani svojih mož sodlo o vseh važnih vprašanjih.

Za vse to se moramo pripraviti. Torej le ne bi bil ožitek o zabavanju prav brez vsake podlage. Uvideti moramo, da je potrebno posvetiti svoj prosti čas tudi izpopolnjevanju svojega znanja. Potrebni so nam kuharski tečaji, predavanja o zdravi prehrani, knjige in članki o vrtnarstvu, mlekarstvu in kokošjereji, tečaji za šivanje ali vsaj krojne priloge in priloge za ročna dela pri naših ženskih listih, predavanja in knjige o negi dojenčkov in higijeni žene, o prvi pomoči v neugodnih, spisi o vzgoji mladine itd. Da bomo razumele, kaj se dogaja okrog nas po svetu, da bomo znale pravilno presojati dejanja onih, ki odločajo o naši bodočnosti in da bomo znale vselej ločiti resnico in pravico od laži in krivice, izbirajmo tudi knjige, ki razpravljajo o važnih gospodarskih in političnih vprašanjih in svetovnih dogodkih ter trezno razmišljajmo o njih. Izmenjavajmo si knjige in se pogovarjajmo o tem, kar bomo čitale in slišale na predavanjih. Kajti, sam si človek dostikrat ne more prav nikamor pomagati. Vselej je uspeh, ki ga dosežemo s skupnim delom, večji. Zato naj vsako ukaželjno dekle vsaj v zimskem času po svojih močeh sodeluje v domačem društvu in tako sebi in drugim pomaga do višje izobrazbe. Žene in dekleta drugih držav, ki so bolj napredne od nas, naj nam bodo za vzgled. Iščimo si poročil o njihovem delu in uspehih.

Kaj pa v onih vaseh, kjer ni društev? Pridne in vztrajne bodimo in si pomagajmo same. Vsakovrsnih tečajev in predavanj najbrž ne bomo mogle prirejati, pač pa si bomo s čitanjem dobrih in poučnih knjig razširile svoje obzorje. Ne ustrašimo se dela! Saj imamo »Grudo«, ki je naš list in ki nam mora biti svetovalka in vodnica, če je potrebno. Zbirajmo se okrog nje in tu iščimo nasvetov, čeprav do sedaj tega nismo delale!

Kdaj pa kdaj nam bo delo poživila poštna zabava. Še bomo hodile robkat kokuzo in še bomo mele proso. Ko bomo šivale in plele ob dolgih zimskih večerih, se bo včasih razvil resen razgovor o našem delu, včasih pa se bo razlegla tudi lepa slovenska pe-

sem iz naših grl in nas razvedrila. Tako bomo obogatile in prenovile svojo notranjost in če bo naš uspeh še tako majhen, bomo poleg tega še za vzgled vsem, ki bodo tudi letošnji zimski čas zapravile. Še tako resen človek pa nam bo moral priznati, da nismo samo opravljive in klepetave ženske, temveč da imamo tudi smisel in sposobnost za resno delo.

Spravljanje povrtnin za zimo

● Dozorelo čebulo si že dalj časa sušila na suhem prostoru. Sedaj jo še očisti blatnih listov, vendar pazi, da ne odstraniš tudi vseh rdečih listov. Osnaženo čebulo zveži s slamo ali ličjem v vence. Priporoča se, da obesi vence za kratek čas v dim, ker taka čebula dalj časa ne začne gniti. Vence čebule obesi na suh prostor (podstrešje).

● Šalotke shrani ravno tako. Šalotke zdaj ne uporabljaš, shrani jo za zimo in spomlad, ker je mnogo bolj trpežna kot čebula.

● Petršilj izpuli s korenino, ga dobro operi in posuši na solncu (korenino in zelenje). Posušenega spravi v papirnato ali platneno vrečo. Suh petršilj bo pozimi prav dobro služil.

Gobova juha Paradižnično zelje Petršiljev krompir Češpljevi cmoki

● **Juha:** Očiščene in na listke zrezane gobe kuhaj z lavorjevimi listom in zdrobljenim česnom. Napol kuhanim dodaj na kocke zrezan, olupljen krompir. Napravi prežganje s seseklano čebulo in petršiljem in z njim zabeli juho. Kuhaj še tako dolgo, da bo krompir popolnoma mehek. Na koncu juho osoli, popraj in kisaj. Zelo jo izboljšaš, če dodaš nekaj kisle smetane.

● **Paradižnično zelje:** Osnaženo zelje zreži malo debelejšje kot za solato, posoli ga in potresi s kumino. V vroči masti zarumeni seseklano čebulo, prideni ožeto zelje in precej na koščke zrezanih, opranih paradižnikov. Malo poškopri s kisom in duši pokrito, da se posuši vsa voda. Zelje potresi nato malo z moko in zalij, da dobiš primerno gosto prikuho. Daj na mizo.

● **Petršiljev krompir:** Krompir olupi, zreži ga na podolgovate kose in skuhaj v slanem kropu. V masti malo prepraži sesekljan petršilj, takoj prideni kuhan krompir, ga premešaj in daj na mizo.

● **Češpljevi cmoki:** Iz moke, kuhanega in na sito pretlačenega krompirja in kakega jajca napravi precej trdo testo. Zrele slive operi. Z žlico zajemaj testo na dlan, z drugo roko ga razvaljaj in zavij, pripravljeno slivo. Cmok dobro oblikuj, da ne bo nikjer nobene razpoke. V široki ponvi pripravi slan krop, vanj polagaj previdno cmok za cmokom in kuhaj kakih deset minut. Kuhane zloži na krožnik, zabeli jih z drobtinami, ki si jih prepražila na masti in potresi s sladkorjem.

Umetnost narave pri krompirju

● **Paprika** se lahko shranjuje samo, ko je popolnoma dozorela. Potrgaj jo s peclji vred in operi. Vzemi debelo iglo in tanko vrstico ter nabiraj papriko v venec. Z iglo prebodi vsako ob začetku peclja. Venec paprike obeši na sonce, da se posuši. Ko je suha, odstrani peclje in očisti semena, suho meso pa stolci v možnarju ali stopi. Domača paprika je zelo huda in se dobro uporablja zlasti pri kolinah.

● **Nedozorele paradižnike** še vedno zlagaj drugega poleg drugega na pripravljeno desko, da dozore. Polica mora biti na sončnem in čistem prostoru, da preprečiš gnitje in imaš paradižnike pripravljene za vsako uporabo. Najbolj enostavno in zelo priporočljivo je sušenje paradižnikov. Operi jih, preži počez na polovico in jih suši na snažnem, solnčnem prostoru. Suh paradižnik je dober dodatek juham in prikuham. Za druge konzerve smo priobčili recepte že v prejšnjih številkah.

● **Buče:** Mlade svinjske ali jedilne buče olupi, odstrani semenje in zribaj na stroj kot za navadno uporabo. Pripravi si leseno ali lončeno posodo, daj vanjo plast buč, navrh plast soli, zopet plast buč itd. Med sol primešaj kumino, narezano papriko in par strokov česna. Ko si posodo napolnila do vrha, buče dobro stlači, pokrij jih s krpo in deskami in močno obteži. Umivaj jih in ravnaj z njimi kot s kislim zeljem. Ohranijo se zelo dobro in so prav okusna prikuha.

PRAKTIČNI NASVETI

● **Jed ostane dolgo topla**, če posodo, v kateri imaš jed, oviješ večkrat naokrog s papirjem; vse skupaj položi potem v kakšno večjo posodo ali zabojček. Vse prazne prostorčke še zamaši s papirjem in pokrij vse skupaj z volnenim pregrinjalom.

● **Madeže od borovnic** namoči čez noč v kislem mleku, zjutraj blago izperi.

● **Brez pranja** izginejo sadni madeži iz perila, če držiš zamazan del perila nad paro, ki izhaja iz pločevinaste posode, v kateri vre močna sodna raztopina.

Beri, misli in sodi

● **Pri bombardiranju** Alikanta so bombe iz Frankovih letal ubile 180 žensk, 75 otrok in 45 moških; preko 1000 ljudi pa je bilo ranjenih.

● **V Nemčiji** so morale biti do 1. avgusta snete vse železne ograje in predane državnim ustanovi za zbiranje starega železa. V Nemčiji primanjkuje železa.

● **Vsako leto** se vršijo veliki telovadni in sportni nastopi vseh narodov sveta. Te prireditve se imenujejo olimpijada in se vrše vsako leto v drugem mestu. Letos bi se morale vršiti v Tokiju, glavnem mestu Japonske. Ker pa je Japonska v vojnem stanju in so mnogi narodi odpovedali udeležbo, so olimpijado prestavili v Helsinki, glavno mesto Finske, države v severni Evropi.

● **Po uradnem poročilu** italijanske vlade je padlo letos na Frankovi strani v Španiji do konca maja nad 9.000 italijanskih vojakov.

● **Na kitajsko-japonski fronti** je padlo dozdej nad 1 milijon Kitajcev in nad 300 tisoč Japoncev.

● **Na Dunaju** in v drugih krajih bivše Avstrije so zelo poskočile cene živil. Mnogi trgovci so radi pomanjkanja posameznih živil cene še bolj navijali, da jih je morala vlada kaznovati.

● **Od leta 1919.—1929.** je plačala Slovenija povprečno na leto 137 milijonov dinarjev direktnega davka, od leta 1929.—1934. pa vsako leto povprečno 230 milijonov dinarjev. Vseh davkov pa je plačala povprečno čez 1 milijardo na leto. Od tega so plačali kmetje okrog 700—800 milijonov dinarjev.

● **V Jugoslaviji** pogine radi kužnih bolezni za 100 milijonov živine na leto.

Mreža bele groze

Roman

Z uradno odločnostjo napove policist hišno preiskavo. Kopica detektivov se pojavi iznenada, kakor da je zrasla iz tal. Vse prebrskajo in pretaknejo, vse kote preiščejo, vse osebe zaslišijo, toda denar je ljudem tako zaprl usta, da ne vedo ničesar in niso videli ničesar, kar bi se jim zdelo omembe vredno.

Varnostim organom to nikakor noče v glavo. In naj se ljudje delajo še tako nedolžne, jim policisti napovedo aretacijo.

Beseda zadene kakor puščica. To je protestov in tarnanja, jadikovanja o nasilju in groženj o pritožbah, ki da nikakor ne bodo ostale brez posledic! No, resni možje postave ostanejo za vse to gluhi in se celo smehljajo, češ:

»Nikar nič razburjenja. Samo majhen razgovor, čisto kratek razgovor, potem pa zopet lahko greste po svojih potih, če bo vse prav.«

Ta pomemben naglas in značilno spogledovanje stražnikov in detektivov gre vsej družbi na živce. Nazadnje vendar ni šala in ni dobro imeti opravka s temi neizprosnimi ljudmi.

»Le kako naj si človek zapomni toliko obrazov!« se skuša izmotati sobarica. »Še nikoli se nisem brigala za to, kdo in kakšen človek spi v kaki hotelski sobi. Da zdajle stopi predme kdo, ki je spal tu sinoči ali predsinočnjim, ga ne bi mogla spoznati.«

»Seveda, seveda,« pomežikujejo stražniki, »saj verjemamo, gospodična, toda služba je pač služba.«

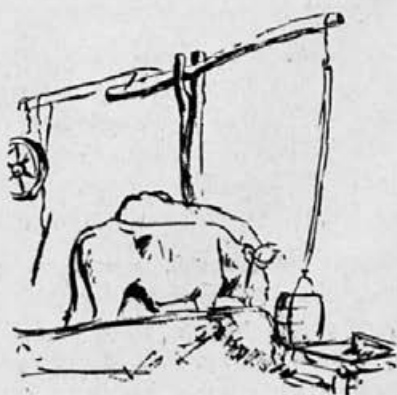
Vrag jih vzemi z njihovo službo! Nebene druge pomoči ni kakor naravnost in neizogibno na policijo. Še dobro, da so možje postave poslali voz. Kako bi sicer ljudje zijali in šušljali, ko pa je povsod toliko radovednosti in nevoščljivosti.

Policijski komisar je pravkar končal zasliševanje zbeganega in preplašenega dekleta, ki je bilo našemljeno v malo-vredne gosposke cunje, a se je po kretanjah, vedenju in besedi takoj izdalo, da še ni videlo mestne družbe, kaj šele, da bi bilo poznalo močvirja, v kakršnih tone na tisoče človeških življenj sredi najbolj vabljivega in varljivega mestnega razkroja.

Ker nobena izmed lahkovernih romaric ni bila vajena nobenega jezika razen slovenskega, je šlo zasliševanje bolj počasi in se je včasih zapletlo v smešno nerodno nesporazume. Kljub temu je komisar izvedel od dekleta, odkod je doma in na kak način je prispela semkaj. Povedala mu je tudi o tovarišicah, ki sta se bržkone odpeljali pred njo. Takoj je zabrnal na vse strani telefon in telegraf in cela jata policistov in vestnih orožnikov je odhitela na lov za zločinsko družbo.

»Le kako morete biti tako lahkomišljeni in verjeti čisto tujim ljudem?«

Dekle strmi. Saj niso verjele tujim ljudem. Domačinka jih je pregovorila, joj, ženska, ki so vsak dan govorile z njo. Pobožna ženska. »Nebeški sprevodnik,« ji pravi vsa vas, ker leto za letom

Studnec v slavonski ravnini

*Trgovska četrt
v New Yorku
(Njujorku)
glavnem
mestu Ameri-
ke, kjer se bo-
hotno šopirijo
nebotičniki*

zbira ljudi za romanje zdaj na to, zdaj na ono božjo pot. Domačemu človeku pa vsaj smejo verjeti, ali ne? Nihče ni mislil nič hudega, dekleta vsaj ne. Doma je malo zaslužka. Kmetje si križem poravnajo plačila z delom, vsi skupaj pa nimajo dosti več ko nič. No, Reza je obljubila lepe zaslužke. V enem, dveh letih naj bi si dekleta lahko prislužile doto, poleg tega pa bi videle še marsikaj sveta in se malo izobrazile in omikale.

Dekletovo pripovedovanje je tako preprosto, iskreno in nepotvorjeno, da mu komisar brezpogojno verjame. V svojem poklicu je vaje marsičesa, kaj takega pa še ni doživel. Venomer zmajuje z glavo in si vmes nekaj zapisuje. Tu in tam pritisne na majhen gumb na mizi pred seboj, nakar čez malo stopi v sobo zdaj sluga, zdaj stražnik, zdaj zopet kdo drugi, o katerem preplašena mladenka ne ve, kam bi ga prištel. Komisar kratko in rezko naroča. Vmes mu venomer zvoni telefon in dekle kakor v vročični omotici sliši njegova kratka pojasnila:

»Da, Slovenke so. Ena je že tu, rešena. Se ji ni zgodilo na srečo še nič hudega. Avtomobilska nezgoda je prišla na pomoč. No, da, saj je končno vse življenje slepo naključje.«

Čez malo spet:

»Že, že, uprava ljubljanske policije je že obveščena. Ob progi vse policije in žandarmerijske stanice. Upam, da so se zdaj ptički sami ujeli v mrežo.«

Preden more komisar prav začeti pogovor z dekletom, že zopet zazvoni telefon.

»Halo! Da, tu kriminalni oddelek policije. Da, oba pri zavesti? Imenitno. Pazite na pajdaša! Takoj pride naš uradnik, da ju zasliši.«

»No, vidite,« pravi nato komisar dekletu, »zdaj bomo kmalu čisto na jasnem. Šofer, ki vas je vozil in gospod, ki se je vozil z vami (— pri tem komisar tako pomembno zakašlja, da mladenka nehote zardi —) oba sta že toliko pri moči, da jima bomo lahko pretipali vest. Ni vrag, da ne bi prišli vsej tej pustolovščini do dna.«

»Če bosta le hotela povedati po pravicah?«

»To bo naša briga. Po vsem, kakor kaže, se zanjka tako zadržuje, da jima ne bo pamagala nobena laž. Jima pač čisto enostavno ne bomo verjeli.«

»Oh, gospod, kako mi je hudo,« gre dekletu na jok.

Komisar jo gleda z večjim očesom človeka, ki zna videti tudi skozi najbolj umestno potvorjeno zunanost naravnost v srce. Po kratkem opazovanju si pravi v mislih:

»Ne, to niso solze hotnice! Uboga dekleta!«

Nato sočutno:

»Pa niste ves čas nič sumili?«

Preden utegne dekle odgovoriti, vstopi stražnik s poročilom:

»Služinčad in lastnico sumljivega prenočišča smo aretirali, gospod komisar.«

(Dalje)

ZA PROSTI ČAS NAJ PRIDE SMEH V VAS

MED ZAKONCI

Žena (pijanemu možu): Ali te ni nič sram; le kako mi moreš pogledati v obraz?
Mož: Eh, človek se vsemu privadi.

LEPO JO SPOŠTUJE

Srakar: Zakaj pa nimaš strašila v koruzi?
Krakar: Saj je žena ves dan na njivi!

NA SODNIJI

Sodnik: Vse, kar boste govorili, boste morali potrditi s prisego; zato govorite le tisto, kar ste na lastna ušesa slišali in na lastne oči videli, a ne kar ste od drugih zvedeli. — Koliko ste stari?

Priča: To, gospod sodnik, vem samo po pripovedovanju drugih.

POSTOPOMA

V veseli družbi se pogovarjajo, kako je kdo začel piti. Pa začne pripovedovati gospod Vihrač: »Najprej sem pil vino z vodo, potem vodo z vinom, nazadnje vino brez vode, zdaj pa pijem vino kot vodo.«

PO TREH LETIH ZAKONA

Mož: Tvojemu očetu se pa prav nič ne mudi, da bi nama izplačal doto.

Žena: Kaj, ali je ne plačuje po malem?

Mož: Je že res, ampak jaz sem tebe naenkrat vzel in ne pomalem!

DOBER NASVET

Pomisli, Polona, Jože me še dobro ne pozna, pa me že hoče za ženo!

Polona: Veš kaj, Urša, kar vzemi ga, še preden te spozna!

BLAGOR MU!

Klančar: Ali te tvoja žena, kadar se vrne s potovanja, kaj vpraša, kaj si vse delal, ko nje ni bilo doma?

Gričar: Ne, prav nič!

Klančar: Ti si srečen! Imenitno ženo imaš!

Gričar: Res, ona pravi, da se bolj zanese na to, kar ji pove naš sosed.

TA JO IMA PA RAD!

Mož: Ljuba žena, ko eden od naju umre, bom hišo prodal in se naselil kje na deželi.

KAJ ČAKA

Gospa Ferluga sreča svojo prijateljico, staro devico, in ji začne prigovarjati: »Draga moja, kako, da se še nisi poročila? Le odloči se le! Kaj pa še čakaš?«

A ona odgovori: »Zenina!«

LEPA DRUŠČINA

Na nekem plakatu za razstavo živine ste brali:

»Ob 10. uri prihod volov.

Ob pol 11. prihod ocenjevalcev.

Ob 12. uri skupno kosilo.«

SKRITA ZELJA

Oče: »Da, da, sinko, svet napreduje. Ljudje so iznašli voz brez konj, telegraf brez žic...«

Sinko (šolarček): »Kaj ne, oče, mogoče bodo iznašli tudi počitnice brez konca...«

BAHAČI

Jernej: »Jaz in moj brat znava vse na svetu.«

Miha: »No pa povej, katero je največje mesto na svetu?«

Jernej: »Hm, to veš, pa ve moj brat.«

PRESTRASIL SE JE...

Bregar vzame zjutraj časopis in na veliko začudenje bere poročila o svoji smrti. Hitro telefonira svojemu prijatelju:

»Čuješ, Brvar, ali si bral v časopisu novico o moji smrti?«

Brvar: »Seveda sem, moj Bog, od kje pa govoriš?«

VSİ TAKO PRAVIJO...

Sodnik: »No, Lukež, kaj pravite na obtožbo?«

Lukež: »Gospod sodnik, jaz nisem kriv!«

Sodnik: »Seveda, to vsi pravijo!«

Lukež: »Potem me pa kar izpustite, če vsi pravijo, da nisem kriv!«

PRI ZOBOZDRAVNIKU

— Gospod dohtar, mene boli srednji zob!
Zdravnik, (ki mu je že dva zdrava izdrl):
Bomo že tudi še tistega!

Ekonom

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. **Mlevske izdelke:** pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — **Poljske pridelke:** krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. **Stalna zaloga** vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žlindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. —

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Kariovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon števil. 28-47

V LJUBLJANI

Brzjavljeno: »Kmetiskidom«

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštno hranilnice števil. 14.257 • Račun pri Narodni banki

nove vloge vsak čas razpoložljive obrestuje

po **4⁰/₁₀₀ - 5⁰/₁₀₀**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

38077—603

Lakiran gumijast opanek je najboljša in najcenejša obutev za poljedelca. Trdni, zdržljivi, udobni, poleg tega pa zelo poceni.

Za delavca in kmeta

najboljši čevlji

3967—68822

Čevlji iz močnega boksa z elastičnim gumijastim podplatom. Izborni za štrpac.

8327—6601

Čevlji iz močnega gumija in podloženi s trikotom. Nepremočljivi in pripravi za jesen. Nosite jih z lufa vložki in volnenimi nogavicami.

4767—68802

Čevlji za delavce in poljedelce iz mastne kravine z nepremočljivim gumijastim podplatom. Imajo široko obliko in se v njih lahko in udobno hodi.

97977—676

Nepremočljivi škornji iz močnega gumija, pojačani na vrhu in v ristu. Nepogrešljivi za ljudi, ki delajo v vodi in blatu.

Rata